

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. дн Венцислав Димов (СУ „Св. Климент Охридски“)

На: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в област „Журналистика – връзки с обществеността“ (ПН 3.5. Обществени комуникации и информационни науки)

Автор: Марио Георгиев Манев, докторант към катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“, ФЖМК, СУ „Св. Климент Охридски“.

Тема: „Същност, роля и значение на фестивалната и клубна електронна музика на 21-ви век в процеса на оптимизация на публичната комуникация“

Научен ръководител: проф. д-р Здравко Райков, СУ „Св. Климент Охридски“

1. Данни за докторантурата

Със заповед № 38-709/26.12.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, на Марио Георгиев Манев, редовен докторант в катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“, Факултет по журналистика и масова комуникация, СУ „Св. Климент Охридски“. Предоставеният за рецензиране комплект материали на хартиен и електронен носител е в пълно съответствие с изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на СУ. На първото заседание на Научното жури на 14.01.2020 г. съм определен за рецензент на дисертацията. В посочения срок представям рецензията си.

2. Данни за докторанта

Според предоставената от него автобиографична справка, Марио Георгиев Манев завършва основно образование в 46 ОУ „Константин Фотинов“, София, с усилено изучаване на музикално и танцово изкуство (2003), средно образование в 91 НЕГ „Проф. К. Гълъбов“ с усилено изучаване на немски и английски език (2008). Висшето си образование завършва в СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация – бакалавър по журналистика със специализации

„Телевизионна журналистика“ и „Международна журналистика“ (2013) и магистър по „Продуцентство и креативна индустрия“ (2014). От 2016 г. е редовен докторант в катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама”, Факултет по журналистика и масова комуникация, СУ „Св. Климент Охридски”. Междувременно, през периода 2009-2019 г. Манев придобива впечатляващ стаж, работейки като специалист по PR и реклама, DJ, онлайн радиожурналист, софтуерен аналитик, композитор и аранжор на електронна музика. Самооценката му го определя като комуникационен и медиен експерт с максимални умения в следните полета: лични – комуникационни умения, креативност; професионални – създаване на съдържание, оригиналност и стил, музикална компетентност; софтуерни познания.

3. Данни за дисертацията и автореферата

3.1. Кратко представяне на труда: обща характеристика

Трудът е посветен на важна и актуална проблематика: развитието на новите технологии и глобалната дигитализация на 21-ви век, които променят както медийната среда, така и развлекателната индустрия и музиката. При т. нар. „дигитални поколения“ ролята на невербалната комуникация, част от която е новата медийна музика, става все по-важна. Докторантът изследва начините, по които електронната музика, свързана с фестивалната и клубна култура въздейства върху глобалната масова култура и нейните човешки измерения, върху междуличностната и масова комуникация.

Обемът и структурата на труда отговарят на изискванията. Общият обем е 366 страници, от които 257 страници основен текст и 109 страници приложения. Дисертантът е използвала класическа схема за структуриране на дисертационния труд – увод, четири глави и заключение. Съдържанието е добре структурирано и отговаря на рубриките, има баланс в обема на отделните глави. Приложенията са важна част от изследването – те са 57 единици, обособени в пет групи: терминологичен речник; жанров справочник на съвременната електронна музика; списък на наблюдавани музикални единици; списък и сравнителен анализ на творческите екипи на 100-те хита според „Billbord“ за периода 2010-2018; визуални материали. Библиографията е сериозна като обем и съдържание: 237 заглавия, от които 50 на български и 187 на чужди езици. В общото тяло на труда са включени също: декларация за оригиналност и достоверност, справка за научните приноси, списък на публикациите по темата на труда.

В увода („Предговор“ – с. 1-17) Марио Манев е посочил личните си основания за избора на темата и мотивацията си, вижданията си за актуалност и степен на проучване, възможните теоретична и практическа потребност от изследването. Посочени са обект, предмет, цели и задачи на изследването. Формулирана е основната изследователска теза в дисертацията: „фестивалната и клубна музика на 21-ви век оказва силни, трайни и непренебрежими въздействия върху развитието на съвременната популярна музика ... генерира осезаеми промени в масовата култура ... влияе върху мисленето, поведението и социалните навици на младите хора“ (с. 6-7). Към тезата Манев прибавя и пет свои хипотези, които следва да бъдат проверени. Коректно са посочени ограниченията в обхвата на темата. Важна част от този раздел е заявяването на изследователските подходи и методи. Представена е структурата на труда.

Първа глава, озаглавена „Мястото и ролята на музикалното изкуство в света на междуличностната и масовата комуникация“ (с. 18-79) съчетава няколко перспективи към музиката: като аудиовизуално съдържание в дигиталната информационна среда, като средство за въздействие върху целеви публики, като част от публичния дневен ред и поведението на младите в дигиталната среда, като употреба за постигане на персонални, институционални и бизнес цели.

Втора глава (с. 80-136) представя „Забавната електронна музика като структуроопределящ фактор при изграждането на модерната масова култура“. В раздели на главата се разглеждат: история на електронната музика, социалните и комуникационни аспекти на съвременната клубна и фестивална култура, връзката между нарастващото многообразие в популярната музика и новите дигитални технологии.

Трета глава (с. 137-203) е „Водещи комуникационни елементи в парадигмата на съвременната фестивална и клубна електронна музика“. Според мен е тя основна и най-важна в дисертационния труд, защото в нея се извеждат важните изводи, до които достига авторът в няколко посоки, очертаващи употребите на музиката: ролята на звука в електронната музика, връзките звуков дизайн – публика, ролята на студийните дигитални технологии за по-масови и достъпни обучение за създаване и потребление на музикални съдържания, публично представяне и рецепция на електронна и електро-

акустична музика, ролята на социалните медии в процесите на популяризация на съвременната фестивална и клубна музика.

Четвърта глава (с. 204 - 257), определяна от автора като „емпирична“, представя плътните наблюдения на Манев върху актуалния деветгодишен период от хит-класацията на авторитетното списание „Billboard“ – медия, емблематична за популярната музика, с най-висок тираж и най-голямо влияние в определяне на световните стандарти в популярно-музикалната индустрия. Описанието на съдържанието (101 музикални произведения, рейтинги през 470 седмици) аргументират твърдението, че изразната система на съвременната фестивална и клубна електронна музика определя развитието на световната популярна музика като глобална масова култура в началото на 21-ви век.

Заклучението (с. 256-257) синтезира направените в отделните глави изводи. Авторът обобщава, че експресивната система на съвременната фестивална и клубна електронна музика има ключова роля за развитието на световната популярна музика в началото на 21-ви век, а нейният основен инструмент е креативността. Прогнозата му е, че развитието на комерсиалната популярна музика ще се определя от иновативността на артистите, новите технологии за музициране и разпространение, новите начини и пространства на потребление.

3.2. Аналитично представяне на труда: особености и оценка на дисертацията

Марио Манев представя за разглеждане един амбициозен като тематика, обем, информационно съдържание и интерпретации текст, който обобщава няколкогодишните му научни наблюдения върху една от най-масовите и комерсиални форми на популярната музика – електронната музика и нейните употреби като звукова форма и съдържание на фестивалните и клубни култури през последните години.

Представеният пред академичната общност труд следва да се оцени положително. Първо, защото е израз на голямо научно усилие, дългогодишни системни наблюдения, задълбочена и обемна работа по издирване и анализиране на научни и информационни източници, трудолюбие – все качества, които не са присъщи на много докторанти. В резултат пред научната колегия на катедрата е бил представен един респектиращ труд от над 300 страници, който в завършен вид (разбирам, че авторът се е

потрудил върху бележките и редакциите след вътрешната защита) вече има не само впечатляващ обем (366 страници), но и респектиращо съдържание, базирано на огромен масив от събрани и анализирани материали, свързани с актуална „мейнстрийм“ музика – хитовата глобална денс музика, нейните артисти, медии (макар и не изрично посочено в текста, става ясно, че фестивалната и клубна сцена имат ролята на медия на електронната денс музика, заедно с дигиталната медийна среда и средства на новия културен обмен – социалните медии, сайтовете за видеообмен, мобилните устройства и др.).

Рисков избор за автора е улавянето на динамиката на процеси, които се случват в момента на изследването. Трудно е да се анализира нещо, което се променя пред очите на изследователя. Тъкмо това, обаче, прави работата необходима и ценна, защото е посветена на актуална тема – нови процеси в развитието на медиите и комуникациите, нови технологии и медии, които променят музиката, нейните създатели и потребители, нейното функциониране като културна индустрия и като човешко преживяване. Трудът заслужава висока оценка със своята актуалност като тема, проблематика и начин на разработване – предизвикателство, с което авторът се е справил успешно.

Дисертацията има високи качества с богатите си информационни ресурси – издирени и представени са данни, които не са широко известни и лесно достъпни. Тяхната цена става по-висока, защото са актуални, т.е. все още не са били обект на задълбочен научен интерес и на много аналитични прочити. В това се изразява и част от нейната иновативност - тя обогатява и доразвива досегашното знание.

В общи линии Манев демонстрира познаване на състоянието на проблема – по-категорично изразено в работата с емпиричния материал и частично защитено в работата с научните източници и парадигми. Състоянието на проблема и неговото научно интерпретиране се познават от автора, който ги оценява и обогатява творчески. Текстът включва много и различни позовавания на автори в сферите на медийни и комуникационни науки, музикология, социална психология, компютърни технологии и др. Цитираните заглавия са представителни като брой и качества, авторът ги е избрал според свои виждания, проявява коректност при цитирането им.

Избраните подходи и методиката на изследване съответстват на поставените цели и задачи, както и на избраното от автора научно направление. Те отговарят на

поставените въпроси като основен изследователски проблем и предварително поставени научна теза и хипотези.

Лично за мен едно от най-ценните качества на труда е неговата естествена връзка с личните избори на автора и пряката му професионална ангажираност с правенето на онова, което е обект на това изследване. Манев има дългогодишни преживявания на музиката като изпълнител и като познавач на актуалните технически нововъведения в музиката, професионална практика като DJ, като автор на електронна музика, като PR на музикални артисти – все опитности, които го правят „инсайдр“ в света на избраната от него изследователска проблематика.

Ясно е, че дисертационният труд и приносите му са лично дело на автора. Положителна страна на дисертацията е пластичната реч, личното присъствие в текста на автора и лекотата на неговата четивност – белег за лично авторово присъствие. То се защитава и от мащабното и добре структурирано знание, съдържащо се в текста, и от умение да се мисли системно. Пример за това е типологията на публичното представяне на клубната популярна музика като исторически етапи в глава трета – Манев всъщност прави важна връзка между музиката, технологиите, медиите, културната и креативна индустрия, подсказана още от прозренията на Валтер Бенямин и продължена в концепциите на Маршал Маклуън и Умберто Еко (за съжаление, неизползвани в текста).

Представеният автореферат отговаря на изискванията като обем (37 стр.) и съдържание. В него коректно са представени структурата и основните моменти в дисертационния труд. Докторантът е посочил като резюмирани в пет точки собствените си научни приноси.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Тази кратка аналитична характеристика на научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд на Марио Манев се базира на посочените в автореферата научни приноси на разработката. В общи линии приемам авторовата автосправка за научни приноси. Според мен тя щеше да спечели още, ако отделни приноси бяха артикулирани по-ясно и по-категорично обособени. Така например, в посочените като първи принос се съдържат няколко различни положителни посоки на работата: 1). Изследва се актуално, глобално, значимо за изследване на глобалната

масова и медийна култура явление, което 2). Като електронна денс музика не е достатъчно изследвано и очаква нов поглед, който 3). Представя тази музика като фактор в масовата комуникация, която може да очертае нови тенденции в публичната комуникация. Това се аргументира 4). със собствено емпирично проучване на глобалната популярна музика, базирано на изследване на медии и доказващо въздействията на клубната и фестивална музика върху глобалната популярна музика и конкретно – върху ресурсите ѝ в публичната комуникация. Приемам обединените като втори принос качества на изследването, свързани с клубната и фестивалната култура, само че виждам приносните акценти не във въвеждането на понятията (вече въведени преди от други), а в интердисциплинарните прочити, осъществени в разработката: като музикална креативност, социална роля, технологична еволюция и т.н. В гнездото на третия принос виждам като научно иновативно достойнство на работата пластичното представяне на динамиката на жанровото многообразие на популярната денс музика в контекста на човешките и общности употреби. Научно-приложен принос е опитът да се направи справочник на комерсиално-значимите жанрове в съвременната електронна музика. Приемам и включените като четвърта единица приноси – посочването на спецификата на „музикалната публичност“, типологията на публичното представяне на музика, историческата типология на музикалното разпространение и потребление. Важни, но по-скоро научно-приложни, според мен, са приносите, включени в последната пета част: класифицирането на социалните медии според комуникационните цели и нужди на музикалния бизнес, предлаганите стратегии за добро позициониране в дигиталното пространство на артисти, продуценти, произведения, фестивали и клубове и пр.

Изводите са, че изследването има висока значимост не само в научно (както е посочено в заглавието на рубриката), но и в научно-приложно отношение (което можеше да бъде по-ясно артикулирано, поне като допълнение в заглавието).

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Посочените публикации по дисертационния труд като брой, характер на изданията, в които са публикувани и като специфика отговарят на изискванията. Списъкът на публикациите по разгледания проблем е коректен и включва общо 10 заглавия: 4 публикации в електронни научни издания и 6 участията в научни конференции с доклади през периода 2016-2018 г.

6. Критични бележки и препоръки

Мненията ми в този параграф се базират на разбирането, че научното мислене е по условия критично, т.е. бележките не омаловажават разглеждания текст, а работят за неговото обогатяване и усъвършенстване, могат да помогнат на автора в бъдещите му научни и научно-практически амбиции, които (препоръчвам това) следва да включват и публикуване на изследването като книга, притежаваща научна и приложна стойност.

Мисля, че дисертационният труд би спечелил от по-прецизното и коректно въвеждане на състоянието на научните изследвания по изследвания проблем. Такива има и в полето на културологичните изследвания, и в актуалните изследователски парадигми и постижения на изследването на популярната музика, социологията и антропологията на музиката. Така например, вместо декларираните още в началото на изследването и потвърдените във връзка с извеждането на личните изследователски приноси твърдения, като: „теоретично разработване на тематичното поле от други автори почти липсва“ (с. 3) или „отсъствието на задълбочени и актуални трудове по въпросите на глобалната фестивална и клубна култура, забавната електронна музика на 21-ви век и тенденциите в развитието на световната популярна музика през последното десетилетие“ (с. 5), би било по-добре да се потърси по-плътна информация и да се направи наистина критичен прочит на теоретичните постижения. Така разработката можеше да включи важни в изследователското поле автори, заглавия и тези, които са свързани пряко с дисертацията. Факт е, че ключови работи в световната научна литература от последните две десетилетия не са включени в дисертацията: монографии на Сара Торнтън и Силвия Рийф за клубната младежка култура; за музикалните сцени и фестивализацията на културата на Анди Бенет; за музиката като културна и креативна индустрия на Дейвид Хесмондхал; за музикалната креативност на Джейсън Тойнби; за социалните медии, които превръщат музиката в медийна и всекидневна култура на Марк Постър, Доминик Волтон и т.н. Не са достатъчно коректно въведени и български изследователи и трудове, които имат важни публикации в полето на електронната и денс музика, както и на медийната музика и нейната аудитория. Някои от авторите и заглавията в библиографския списък не са включени в текста като позовавания.

Струва ми се също, че текстът би имал по-висока значимост ако се засили информационната и аналитичната му насоченост към музика, правена от български артисти и потребявана от българска публика в български топоси.

Открих известни терминологични проблеми, показващи липса на информираност или прецизност. Понятието „музикално изкуство“ се използва в музикознанието главно във връзка с т. нар. художествена музика; понятието „забавна музика“ (с. 5, 11 и др.) като синоним на популярната музика, не е коректно; понятието „модерно“ – напр. „модерни социални структури“ или „модерна клубна култура“ не е подходящо, защото явно се отнася към културни и музикални прояви в постмодерна ситуация.

7. Заключение

Направените от мен бележки не променят общата ми висока оценка за труда на докторант Манев. Дисертацията „Същност, роля и значение на фестивалната и клубна електронна музика на 21-ви век в процеса на оптимизация на публичната комуникация” с автор Марио Манев е приносен според показателите за научна дейност, посочени в ЗРАСРБ, изследва важна за медийните и комуникационни изследвания проблематика, доразвива и обогатява съществуващите досега знания в българската наука и напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на ОНС „Доктор”. Оценката ми за труда е положителна, гласувам за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Марио Георгиев Манев и очаквам колегите от научното жури да сторят това. Достойнствата на труда са постижения както за автора, така и за научния му ръководител и колегията на Катедрата, които имат заслуга за постигането на успешните научни резултати в рецензираната дисертация.

София, 08.02.2020 г.

Доц. дн Венцислав Димов